PROSA DE NATIVITATE DOMINI.

904 Lætabundus
Exsultet fidelis chorus,
Alleluia.
Regem regum
Intactæ profudit thorus;
Res miranda.
Angelus consilii
Natus est de Virgine,
Sol de stella.
Sol occasum nesciens,
Stella semper rutilans,
Semper clara,
Sicut sidus radium,
Profert Virgo Filium
Pari forma.
Neque sidus radio,
Neque Mater Filio,
Fit corrupta.
Cedrus alta Libani
Conformatur hyssopo,
Valle nostra,
Verbum ens Altissimi
Corporari passum est
Carne sumpta.
Isaias cecinit,
Synagoga meminit
Nunquam tamen desinit
Esse cæca.
Si non suis vatibus,
Credat vel gentilibus,
Sibyllinis versibus.
Hæc prædicta.
Infelix, propera,
Crede vel vetera;
Cur damnaberis,
Gens misera?
Quem docet littera,
Natum considera
Ipsum en genuit
Puerpera.
Amen.

RHYTHMI VETERES

DE VITA MONASTICA.

FABRIC. *Bibliotheca mediæ et infimæ latinitatis*, ad calcem tomi III. — In codicibus nonnullis Bernardo tribuuntur.)

904 [2]. Si vis esse cœnobita,
Hujus vitæ vitam vita,
Ut sis re pro nomine.
Tuæ mentis sordes munda,
Ut sit Deus laus jucunda
In utroque homine.
Solus Deus diligatur,
Cui solir elinquatur,
Omnis aus et gloria.
Honor, virtus et potestas
Ipsi sit, cujus majestas
Replet, regit omnia.
Non est tuum honorari
Velle nomo, vel laudari,
Cum sis vitæ miseræ
Quidquid hic honoris captas,
Nisi totum Domino aptas,
Perdis tuum vivere.
Non tam facile honores,
Si sentirent et labores,
Affectarent clerici.
Volens præesse, non prodesse
Perdit ipse suum esse,
Pœna dignus duplici.
Ad honores sunt parati,
Ad labores sunt ingrati,
Jam juvenes cum senibus.
Totum datur dignitati,
His nostris temporibus.
Sic et vita laicorum
Parum differt a porcorum
Consuetudinibus.
Supra modum epulantur.
Intus, foris excæcantur,
Pleni malis moribus.
De salute animarum
Rarus sermo, sed terrarum
Amplitudo quæritur.
Qui vero plus potest ditari,
Vel in altum sublimari,
Hic beatus dicitur.
Mundus finem jam minatur,
Qui tot malis inquinatur,
Quod prædixit Veritas:
Charitas jam refrigescit,
Omnis sanctus obmutescit,
Abundat impietas.
Potens ridet impotentem,
Sic astutus innocentem,
Adolescens veterem.
Vir a pari supplantatur,
Patri puer adversatur,
Dives spernit pauperem.
Sanctus is hodie putatur,
Qui nunc minus inquinatur
Malis et criminibus.
Formam vitæ si requiris,
Non hanc quæras jam in viris,
Sed in voluminibus.
Periit lex a sacerdote,
Pereunt virtutes totæ,
A sene consilium.
Multos habemus doctores,
Paucissimos factores,
In vita mortalium.
Hanc vitæ captivitatem,
Si manentem civitatem
Hic haberem, plangerem.
Hæc est plane civitas,
In qua nesciretur veritas,
Hic si semper viverem.
Heu! heu! homo cur creatur,
Cum tot malis inquinatur;
Velit, nolit, moritur.
Quod est bonum, hoc vitare,
Vel quod malum, hoc amare
Vir infelix, cogitur.
Hinc nemo jam mirari
Debet, si hic consolari
Omnis justus renuit.
Imo satis est dolendus,
Qui non mundum respuit.
In hoc tantum consolatur
Vere sanctus, et beatur,
Quia mundus transiet.
De hoc casu flete mundi,
Deque peccatis o immundi,
Quorum dolor veniet.
Ad te ergo revertere,
Homo a te desciscens misere,
Cur sis factus, considera.
Deus sibi te similem
Fecit, sed tu dissimilem
Te facis, augens scelera.
Consors quondam angelorum,
Legem tenes jumentorum,

Ipsis factus similis,
Esca ventri, venter escis,
Has et hunc frenare nescis,
Propter quod es fragilis.
Surge, miser, qui dormitas,
Imitare cœnobitas
Antiquorum temporum:
Qui tenentes viam vitæ,
Comtempserunt non invite
Opes, vires corporum.
Erant mundo crucifixi
Cum vitiis, et transfixi
Charitatis gladio.
Vitam hanc parvipendebant,
Nam cœlesti adhærebant,
Magno desiderio.
Corpus satis castigabant,
Lectionibus vacabant,
Et orabant jugiter:
Nunquam erant otiosi,
Omnibus affectuosi.
Vade, fac similiter.
Et conserva te devotum,
Quidquid vides fuge totum,
Paupertatem elige.
Non te locus vilitatis
Angat, vel extremitatis,
Sed nesciri dilige.
Te prælato subjugabis:
Quidquid jubet, observabis,
Et hoc voluntarie.
Prælatorum noli judicare
Facta, sed vitare
Debes fel invidiæ.
Temetipsum reprehende,
Diligenter et attende
Ne quemquam unquam judices
Pro te reddens rationem,
Antequam proferas sermonem,
Ut teipsum vindices.
Erit tibi salutare,
Si amari, et amare
Omnem hominem studeas.
Quidquid facis, reprobatur
Apud Deum, nec laudatur,
Nisi pacem teneas.
Diligantur juvenes,
Venerentur seniores,
Esto charus omnibus.
Non accipias personam,
Sed amabis vitam bonam
In cunctis hominibus.
Et gaudere cum gaudente,
Bonum est, Paulo dicente,
Et flere cum flentibus.
Ordinatus ordinatis
Patiens inordinatis
Eris tuis fratribus.
Corporum infirmitates,
Sic et morum paupertates,
Patienter tolera.
Neque velis apparere
Magnus, neque laudem habere
In hac vita misera.
Cave ne sis singularis,
Sed quæcunque operaris,
In commune facias.
Canta, psalle, lege, ora,
Sicut omnes, et labora,
Vive, et non alias.
Primus eris ad laborem,
Tardus autem ad furorem,
Et ad iram ultimus.
Omnibus subjiciaris,
Nunquam aliud loquaris,
Quam quod habet animus
Omnem horam occupabis
Hymnis, psalmis, et amabis
Tenere silentium.
Super hoc orationem
Diliges, et lectionem,
Nutricem claustralium.
Habens vestitum et victum,
Ut fert Apostoli dictum,
Nihil quæras amplius.
De colore ne causeris,
Si sit vilis, tunc læteris,
Et sic eris sobrius.
Cave ne sis curiosus
In vestitu, nec gulosus
In diversis epulis.
Sic non eris somnolentus,
Nec in potu vinolentus,
Nec vacabis fabulis.
Nimis est periculosum,
Esse claustralem verbosum,
Cum silere debeat.
Joci quidem sunt ferendi
Nunquam tamen referendi,
Quos proferre pudeat.
Omne fugias peccatum,
Si videre vis pacatum
Salvatorem omnium.
Ipsum corde, ore ora:
Ut in die et mortis hora,
Tibi sit auxilium.
Amen.

ORDO RERUM

QUÆ IN VOLUMINIS SECUNDI PARTE PRIORI CONTINENTUR.

SERMONES GILLEBERTI ABBATIS DE HOILANDIA IN CANTICUM SALOMONIS.

Sermo I. — In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea (*Cant.* III, 1). 11
Sermo II. — In lectulo meo per noctes quæsivi quem diligit anima mea (*Cant.* III. 1). 17
Sermo III. — Quæsivi illum, et non inveni (*Cant.* III, 1). 22
Sermo IV. — Surgam et circuibo civitatem, per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea (*Cant.* III, 2). 26
Sermo V. — Per vicos et plateas quæram quem diligit anima mea (*Cant*, III, 2). 32
Sermo VI. — Num quem diligit anima mea vidistis? (*Cant.* III. 3). 38
Sermo VII.— Paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea (*Cant.* III, 4). 42
Sermo VIII.— Paululum cum pertransissem eos, inveui quem diligit anima mea (*Cant.* III, 4). 47
Sermo IX. — Tenui illum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ (*Cant.* III, 4). 52
Sermo X. — Non dimittam illum, donec introducam illum in domum matris meæ. (*Cant.* III, 4). 55
Sermo XI. — Tenui, nec dimittam illum, donec introducam illum in domum matris meæ, et in cubiculum genitricis meæ (*Cant.* III, 4) 58
Sermo XII. — Tenui, nec dimittam illum, donec introducam illum in domum matris meæ (*Cant.* III, 4). 61
Sermo XIII. — Tenui nec dimittam illum etc. (*Cant.* III, 4.) 64
Sermo XIV. — Adjuro vos, filiæ Jerusalem, per capreas, cervosque camporum, ne suscitetis neque evigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit (*Cant.* III, 5). 68
Sermo XV. — Quæ est ista quæ ascendit per desertum quasi virgula fumi ex aromatibus? (*Cant.* III, 6) 74
Sermo XVI. — Lectulum Salomonis sexaginta ambiunt ex fortissimis Israel (*Cant.* III, 7). 80
Sermo XVII. — Ferculum sibi fecit rex Salomon de lignis Libani (*Cant.* III, 9). 87
Sermo XVIII. — Ferculum sibi fecit rex Salomon de lignis Libani (*Cant.* III, 9). 92

Sermo XIX. — Media charitate constravit propter filias Jerusalem (*Cant.* III, 10). 96
Sermo XX. — Egredimini, et videte regem Salomonem in diademate quo coronavit eum mater sua (*Cant.* III, 11). 102
Sermo XXI. — Egredimini, et videte regem Salomonem, etc. (*Cant.* III, 11). 109
Sermo XXII. — Quam pulchra es, anima mea, quam pulchra ! oculi tui, columbarum; absque eo quod intrinsecus latet (*Cant.* IV, 1). 113
Sermo XXIII. — Capilli tui sicut greges caprarum quæ ascenderunt de monte Galaad. Dentes tui sicut greges tonsarum, etc. (*Cant.* IV, 1, 2). 118
Sermo XXIV. — Omnes gemellis fetibus, et sterilis non est in eis. Sicut vitta coccinea labia tua (*Cant.* IV, 2, 3). 125
Sermo XXV. — Sicut fragmentum mali punici, sic genæ tuæ, etc. (*Cant.* IV, 3). 129
Sermo XXVI. — Sicut turris David collum tuum, quæ ædificata est cum propugnaculis. Mille clypei pendent ex ea, etc. (*Cant.* IV, 4). 133
Sermo XXVII. — Duo ubera tua sicut duo hinnuli capreæ gemelli, qui pascuntur in liliis, donec aspiret dies, etc. (*Cant.* IV, 5, 6). 139
Sermo XXVIII. — Vadam ad montem myrrhæ, et ad collem thuris (*Cant.* IV, 6). 145
Sermo XXIX. — Tota pulchra es, amica mea (*Cant.* IV, 7). 149
Sermo XXX. — Vulnerasti cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, etc. (*Cant.* IV, 9). 155
Sermo XXXI. — Quam pulchræ sunt mammæ tuæ; soror mea sponsa ! Pulchriora sunt ubera tua vino, etc. (*Cant.* IV, 10). 160
Sermo XXXII. — Meliora sunt ubera tua vino, et odor unguentorum tuorum super omnia aromata (*Cant.* IV, 10). 165
Sermo XXXIII. — Odor unguentorum tuorum super omnia aromata (*Cant.* IV, 10). 171
Sermo XXXIV. — Favus distillans labia tua, sponsa, etc. (*Cant.* IV, 11). 177
Sermo XXXV. — Hortus conclusus es, soror mea sponsa, etc. (*Cant.* IV, 12). 183
Sermo XXXVI. — Emissiones tuæ paradisus malorum punicorum, etc. (*Cant.* IV, 13). 187
Sermo XXXVII. — Fons hortorum, puteus aquarum viventium, etc, (*Cant.* IV, 15). 192
Sermo XXXVIII. — Surge, aquilo, et veni, auster, perfla hortum meum (*Cant.* IV, 16). 198
Sermo XXXIX. — Surge, aquilo, et veni, auster; perfla hortum meum, et fluant aromata illius (*Cant.* IV, 16). 203
Sermo XL. — Veniat dilectus meus in hortum suum, ut comedat fructum pomorum suorum. Veni in hortum meum, soror mea sponsa, etc. (*Cant.* V, 1). 207
Sermo XLI. — Messui myrrham meam cum aromatibus meis, etc. (*Cant*, V, 1.) 214
Sermo XLII. — Ego dormio, et cor meum vigilat. Vox dilecti mei pulsantis : Aperi mihi, soror mea, etc., quia caput meum, etc. (*Cant.* V, 2). 219
Sermo XLIII. — Aperi mihi, soror mea, etc. Caput meum plenum est rore. Exui me tunica, quomodo induar illa ? etc. Manum suam misit per foramem, etc. (*Cant.* V, 2-4). 225
Sermo XLIV. — Pessulum ostii mei aperui dilecto ; at ille declinaverat atque transierat. Anima mea liquefacta est ut locutus est (*Cant.* V, 6). 231
Sermo XLV. — Quæsivi, et non inveni illum: vocavi et non respondit mihi invenerunt me custodes civitatis, percusserunt et vulneraverunt me, tulerunt pallium meum, etc. (*Cant.* V, 6-7). 236
Sermo XLVI. — Adjuro vos, filiæ Jerusalem, si inveneritis dilectum, ut annuntietis ei quia amore langueo (*Cant.* V, 8.) 242
Sermo XLVII. — Qualis est dilectus tuus ex dilecto, etc. (*Cant.* V. 9). 245
Sermo XLVIII. — Dilectus meus candidus et rubicundus, etc. (*Cant.* V. 10). 250

EJUSDEM GILLEBERTI TRACTATUS

Tractatus I. — Ad quemdam R. religiosum. 251
Tractatus II. — De quærendo Christo, et de viatorum beatorumque contemplatione. 258
Tractatus III. — Viæ et patriæ quam dispar sit gaudium. 261
Tractatus IV, — De confabulatione et meditatione circa res divinas 266
Tractatus V. — Locum illum Apostoli explicandum sumit *Omne datum optimum et omne donum perfectum*, etc. 270
Tractatus VI. — De mysteriis redemptionis humanæ, tractatus ad amicum scriptus. 272
Tractatus VII. — Ad Rogerum abbatem. Pars prior. 278
Altera pars tractatus. 281
SERMO de semine Verbi Dei. 286

EPISTOLÆ EJUSDEM GILLEBERTI.

Epist. I. — Ad fratrem Richardum. 289
Epist. II. — Ad quemdam Adamum. 291
Epist. III. — Ad fratrem Guillelmum. 293
Epist. IV. — Ad quemdam amicum. 298

GUIGONIS PRIORIS V MAJORIS CARTHUSIÆ EPISTOLA SEU TRACTATUS AD FRATRES DE MONTEDEI.

Admonitio D. Mabillon 298
Admonitio D. Bossuet. 300
Præfatio.

LIBER PRIMUS.

Cap. I. — Congratulatio de innovatione fervoris antiquæ religionis. 309
Cap. II. — Quam ardua et sublimis sit eorum professio. 311
Cap. III. — Virtus ferventer colenda in posterorum exemplum. 312
Cap. IV. — Quæ sit vera pietas, quæ solitudo, quæve reclusio cellæ religiosis competens. 313
Cap. V. — Triplex status vitæ religiosæ, animalis, rationalis, spiritualis ; alias, incipientium, proficientium, et perfectorum. 313
Cap. VI. — Deus homini intellectum variarum artium et scientiarum capacem dedit, quo tamen alii male, alii bene utuntur. 318
Cap. VII. — Religiosus novitius, seu rudis eremita quæ primum docendus. 320
Cap. VIII. — Otium quantopere omni religioso præsertim solitario fugiendum, et quæ illi occupationes conveniant, 321
Cap. IX. — Stabilitas in cella commendatur, et custodes proponuntur. 323
Cap. X. — Officia et exercitia cellitæ. 325
Cap. XI. — Corporalium exercitiorum, item ibi somnique modum tradit. 328
Cap. XII. — Quinam idonei habitatores cellæ ; sumptuosa ædificia improbantur. 330
Cap. XIII. — Exemplo priscorum monachorum, eremitarum, imo Christi apostolorum et primorum fidelium, hortatur ad modestiam, otii fugam, et paupertatis amorem. 332
Cap. XIV. — Quomodo animalis incipiens, seu tiro religiosus docendus sit appropinquare Deo per amorem et orationem. 335

LIBER SECUNDUS.

Cap. I. — Cellæ secretum tironibus et perfectis quam utile. 337
Cap. II. — De secundo statu vitæ religiosæ, id est rationali. 359
Cap. III. — Tertium statum vitæ religiosæ, id est spiritualem, explicat. 347

LIBER TERTIUS

Cap. I. — Superna beatitudine nihil præstabilius. 353
Cap. II. — Corporum beatorum dotes recensentur et explicantur. 355
Cap. III. — Animarum beatarum dotes explicantur. 358.
Cap. IV. — Summa damnatorum miseria 363

GUILLELMI ABBATIS SANCTI-THEODERECI TRACTATUS DE CONTEMPLANDO DEO.

Admonitio. 363
Procemium. 365
Cap. I. — Anima Deum amans se a terrenis et vitiis purgatam sursum elevari rogat. 367
Cap. II. — Anima Deum desiderans mole corporis se gravari queritur. 369
Cap. III. — An et quomodo detur inæqualitas amoris in beatis. 370
Cap. IV. — Deum propter se, cætera omnia nonnisi propter Deum diligi debere. 372

Cap. V. — Supra Deum nihil amandum, ultra quem nihil appeti potest. 373
Cap. VI. — Deum priorem dilexisse nos, et ad amandum nos provocasse per Filium. 373
Cap. VII. — Quali amore Deus nos diligat. 374
Cap. VIII. — Per amorem nos fieri unum cum Deo. 375
Cap. IX. — Amorem constare observantia præceptorum. 377
Cap. X. — Professio cultus et amoris erga Deum. 379

EJUSDEM DE NATURA ET DIGNITATE AMORIS TRACTATUS.

Cap. I. — Amorem homini naturaliter inditum, carnis vitio corruptum degenerasse. 379
Cap. II. De ortu et progressu amoris. 382
Cap. III. — De sancta quadam amoris insania, in homine vere religioso requisita. 383
Cap. IV. — De studio et conatu ad profectum seu profectionem amoris. 385
Cap. V. — De periculis et damnis neglectæ gratiæ, et laudibus veræ charitatis. 387
Cap. VI. — Amorem conservari, etiam dum homo, quasi invitus, legi carnis et peccati servit. 389
Cap. VII. — Supradicti amores quinque sensibus comparantur. 391
Cap. VIII. — Ratione et amore fieri hominem ad omnia indifferentem et ad quævis ardua fortem ac intrepidum. 393
Cap. IX. — Cohabitationem hominum religiosorum, veluti scholam quamdam amoris depingit. 395
Cap. X. — Gustum et saporem rerum divinarum nobis infundi per Christum. 397
Cap. XI. — Quid Deo debeamus ; et de necessitate mediatoris. 399
Cap. XII. — Consilium et progressus humanæ redemptionis exponitur. 401
Cap. XIII. — De vera sapientia amatorum seu filiorum Dei. 403
Cap. XIV. — Antithesis veræ et falsæ sapientiæ : ubi de virtute et excellentia veræ sapientiæ. 404
Cap. XV. — De felici consummatione sapientiæ usque ad assecutionem beati finis, et summi boni. 406
COMMENTATIO BREVIS in Cantici canticorum priora duo capita ex S. Bernardi sermonibus contexta. 407
GAUDEFRIDI ABBATIS DECLAMATIONES de colloquio Simonis cum Jesu. ex S. Bernardi Sermonibus collectæ. 435

SCALA CLAUSTRALIUM.

Epistola ad fratrem Gervasium. 475
Cap. I. — Descriptio quatuor graduum exercitationum spiritualium. 475
Cap. II. — Descriptio officiorum quatuor graduum. 476
Cap. III. — Officium meditationis. 477
Cap. IV. — Officium orationis. 478
Cap. V. — Officium contemplationis. 479
Cap. VI. — Signa Spiritus sancti ad animam venientis. 479
Cap. VII. — De gratiæ occultatione. 480
Cap. VIII. — Quod gratiæ occultatio ad tempus nobis cooperetur in bonum. 480
Cap. IX. — Quam caute se debeat habere anima post gratiæ visitationem. 480
Cap. X. — Recapitulatio prædictorum. 481
Cap. XI. — Nec lectio sine meditatione, nec meditatio sine oratione prodest. 481
Cap. XII. — Quomodo prædicti gradus concatenati sint ad invicem. 482
Cap. XIII. — Quatuor causæ nos ab his quatuor gradibus retrahentes. 483

MEDITATIONES PIISSIMÆ DE COGNITIONE HUMANÆ CONDITIONIS.

Cap. I. — De dignitate hominis. 485
Cap. II. — De miseria hominis, horrore mortis, et districtione supremi Judicis. 487
Cap. III. — De dignitate animæ, et vilitate corporis. 489
Cap. IV. — De præmio patriæ cœlestis. 492
Cap. V. — De quotidiano sui ipsius examine. 494
Cap. VI. — De attentione orationis tempore habenda. 495
Cap. VII. — De custodia cordis, et studio orationis. 497
Cap. VIII. — De incuriæ seu negligentiæ inter orandum detestatione 498
Cap. IX. — De instabilitate cordis humani. 499
Cap. X. — De impatientia correctionis, et accusatione propriorum defectuum ac vitiorum. 500
Cap. XI. — De individuo comitatu conscientiæ nos ubique remordentis. 503
Cap. XII. — De tribus inimicis hominis, carne, mundo et diabolo. 503
Cap. XIII. — De impugnatione trium dictorum inimicorum. 504
Cap. XIV. — De desiderio patriæ cœlestis, et summa ejusdem felicitate. 505
Cap. XV. — De proprietatibus et affectionibus veteris hominis, ejusque mortificatione et mutatione per Christum. 506

TRACTATUS DE INTERIORI DOMO.

Procemium. 507
Cap. I. — De conscientia prius mundanda et pacanda, quam ædificanda. 509
Cap. II. — De septem columnis erigendis ad ædificandam domum conscientiæ, et in primis de bona voluntate, quæ est columna prima. 511
Cap. III. — De secunda columna, quæ est memoria beneficiorum Dei. 511
Cap. IV. — De tertia columna, quæ est cor mundum 512
Cap. V. — De animo libero, quarta columna. 512
Cap. VI. — De recto spiritu, columna quinta. 512
Cap. VII. — De mente devota, columna sexta. 514
Cap. VIII. — De ratione illuminata, columna septima. 515
Cap. IX. — De notis et titulis bene ædificatæ conscientiæ. 515
Cap. X. — De cura conscientiæ præferenda scientiæ. 516
Cap. XI. — De commodis et fructibus bonæ conscientiæ. 517
Cap. XII. — De custodia et refrenatione cordis ad bonam conscientiam necessaria. 517
Cap. XIII. — De mobilitate cordis restringenda per considerationem majestatis et potentiæ divinæ. 518
Cap. XIV. De admonitionibus divinis, quibus subinde movetur cor hominis ad caute utendum creaturis, et rectum sui ipsius regimen. 519
Cap. XV. — De libro conscientiæ emendando. 520
Cap. XVI. — Deplorat homo coram Deo miserias suas, inquietudinem cordis, et ad mala propensionem. 520
Cap. XVII. — Pergit accusare et deplorare miserias suas circa cogitationes amarulentas ; abusum membrorum, et rerum exteriorum ad vitæ usum spectantium. 522
Cap. XVIII. — Ulterior accusatio propriæ iniquitatis, præsertim circa vitium invidiæ, odii, jactantiæ, etc. 523
Cap. XIX. — Adhuc gemit et plangit coram Deo miserias ac vitia sua. 525
Cap. XX. — Confessio coram prælato. 527
Cap. XXI. — Patris spiritualis ad confitentem responsio et instructio. 529
Cap. XXII. — Remedia suggerit adversus pravas cogitationes efficacia; memoriam Passionis Christi, et novissimorum. 530
Cap. XXIII. — De damnis peccati superbiæ, invidiæ, et detractionis. 532
Cap. XXIV. — Varia monita de vitanda curiositate, mendacio, vaniloquio, et vindictæ studio. 533
Cap. XXV. — Varia et præclara morum documenta proponit. 534
Cap. XXVI. — De ventris importunitate et versutia diaboli. 535.
Cap. — XXVII, — De oratione, et modo recte orandi. 536
Cap. XXVIII. — De vitiis et abusibus linguæ, cantus, juramenti, etc. 537
Cap. XXIX. — De cordis instabilitate confessio pœnitentis, et responsio patris spiritualis. 538
Cap. XXX. — Pergit pœnitens aperire conscientiam et statum animæ suæ coram patre spirituali. 539
Cap. XXXI. — Confessio pœnitentis de cura carnis, et vitiis gulæ. 540
Cap. XXXII. — Accusat se pœnitens de confessionis vitiis et de invidia. 541

Cap. XXXIII. — Responsio patris spiritualis de invidia. 542
Cap. XXXIV. — Accusatio sui de variis, vagis et otiosis cogitationibus, et responsio patris spiritualis. 542
Cap. XXXV. — Pergit confiteri varias et instabiles affectiones ac pertubationes suas. 543
Cap. XXXVI. — Responsio patris spiritualis, quam sit utilis et necessaria sui cognitio. 544
Cap. XXXVII. — Propositum pœnitentis de se ipso diffidentis, et ad Dei familiaritatem anhelantis. 545
Cap. XXXVIII. — Animæ cum Deo analogia et similitudo. 546.
Cap. XXXIX. — De dignitate animæ, ut quæ Christum spiritualiter gignere valet. 547
Cap. XL. — De promptitudine animæ ad recipiendum Christum, et de intimo recessu divini amoris. 548
Cap. XLI. — Anima excitatur ad contemplationem rerum sublimium et divinarum. 550

TRACTATUS DE CONSCIENTIA.

Proœmium. 551
Cap. I. — Quam obscura et impenetrabilis res sit conscientia. 553
Cap. II. — Quatuor conscientiarum genera. 554
Cap. III. — De conscientia bona, et turbata. 555
Cap. IV. — De mala et tranquilla conscientia. 556
Cap. V. — De mala conscientia, et turbata. 557
Cap. VI. — De variis cogitationum generibus. 558
Cap. VII. — De quatuor spiritibus in cordibus hominum loquentibus. 559

TRACTATUS DE ORDINE VITÆ.

Cap. I. — Bonam institutionem primæ ætatis permagni esse momenti. 561
Cap. II. — Verecundiam esse præcipuam virtutem quæ adolescentes ornet, et ubi ea potissimum exercenda. 562
Cap. III. — Adolescentium cum senibus conversationem ad profectum virtutis conducere. 566
Cap. IV. — Taciturnitatem et silentium præcipue convenire adolescentibus. 568
Cap. V. — Obedientiæ promptitudo commendatur junioribus. 570
Cap. VI. — De castitate, humilitate, et patientia. 573
VII. — Quatuor virtutes cardinales, et earum munia describuntur. Item de virtutibus theologicis. 574
Cap. VIII. — Inter virtutum et vitiorum confinia caute gradiendum esse. 576
Cap. IX. — Superbia et avaritia detestabilia vitia, ipsis quoque religiosis infesta. 577
Cap. X. — Vitia capitalia cum suis speciebus explicantur. 578
Cap. XI. — Non iisdem omnes, sed alios aliis vitiis gravius impugnari. 580
Cap. XII. — Excitatio juvenis religiosi ad virtutis iter strenue capessendum. 582

TRACTATUS DE CHARITATE.

Proœmium. 583
Cap. I. — De fortitudine amoris. 584
Cap. II. — De insatiabilitate amoris. 587
Cap. III. — De incessabilitate amoris. 590
Cap. IV. — De inseparabilitate amoris. 593
Cap. V. — De dignitate et præcellentia charitatis. 597
Cap. VI. De natura seu indole et vi veri amoris, tum hominis erga Deum, tum Dei erga hominem. 598
Cap. VII. — De duplici lingua, Verbi, et animæ. 599
Cap. VIII. — De activa et contemplativa vita. 600
Cap. IX. — De variis effectis et elogiis charitatis. 601
Cap. X. — De Deo, ejusque attributis. 603
Cap. XI. — In rebus creatis stabilem felicitatem non inveniri. 604
Cap. XII. — Sub jugo Christi esse veram requiem. 605
Cap. XIII. — Per charitatem perveniri ad veram quietem et sabbati spiritualis festivitatem, 606
Cap. XIV. — Spirituale Hexaemeron, seu opus sex dierum exponitur. 608
Cap. XV. — De triplici sabbato, seu triplici dilectione, sui ipsius, proximi, et Dei. 609
Cap. XVI. — De sabbato primo, seu dilectione sui ipsius. 610
Cap. XVII. — De secundo sabbato, seu dilectione proximi. 611
Cap. XVIII. — De tertii sabbati jucunditate et solempitate, seu de dilectione Dei. 612
Cap. XIX. — Christi passionem et mortem assidue meditandam esse. 614
Cap. XX. — De beneficio redemptionis, et aliis. 615
Cap. XXI. — De beneficio creationis. 616
Cap. XXII. — Animam, aliis rebus creatis digniorem, non debere quidquam amare supra Deum. 618
Cap. XXIII. — Amorem Dei in nos mirabilem vicissim a nobis exigere ardentissimam dilectionem. 620
Cap. XXIV. — Quantopere cavendum, ne anima sit ingrata erga Deum sic diligentem. 622
Cap. XXV. — Quomodo Deus diligendus. 623
Cap. XXVI. — Christus maxime ob passionem suam diligendus est. 625
Cap. XXVII. — Amorem debere esse prudentem et constantem. 626
Cap. XXVIII. — Deum etiam in promissis diligi debere. 626
Cap. XXIX. — Deum diligendum in suis judiciis. 627
Cap. XXX. — Deum diligi debere in suis mandatis. 628
Cap. XXXI. — Quibus indiciis præsentia Dei in anima deprehendatur. 630
Cap. XXXII. — Qua ratione amor sit languor 631
Cap. XXXIII. — Dimensiones charitatis. 632
Cap. XXXIV. — Animæ Deum amantis et anhelantis continua suspiria. 634

VITIS MYSTICA.

Proœmium. 635
Cap. I. — Christum Jesum esse veram vitem 637
Cap. II. — De præcisione vitis, sive de variis mysteriis ad statum exinanitionis Christi spectantibus. 637
Cap. III. — De circumfossione vitis, id est de insidiis Judæorum et vulneribus Christi. 640
Cap. IV. — De vinculis nostræ vitis, id est de variis Christi vinculis et pœnis. 644
Cap. V. — De cultura et speciositate nostræ vitis, id est de pulchritudine Christi, interna, et externa. 648
Cap. VI. — De foliis vitis generaliter, id est de variis Christi verbis, ad virtutum commendationem spectantibus. 652
Cap. VII. — De umbra foliorum vitis, id est de verbis a Christo in crucem elevato prolatis. 654
Cap. VIII. — De foliis vitis in speciali, sive de primo verbo Christi in cruce pendentis, *Pater, ignosce illis*, etc. (Luc., cap. XXIII, 34). 655
Cap. IX. — De secundo folio vitis, seu de secundo verbo Christi in cruce, *Hodie mecum eris in paradiso*. (Luc. cap. XXIII, 43.) 657
Cap. X. — De tertio folio vitis, id est tertio verbo Christi in cruce, *Mulier, ecce filius tuus*, etc. (Joan., cap. XIX, 26, 27.) 658
Cap. XI. — De tribus charitatis speciebus, per tria priora verba commendatis. 659
Cap. XII. — De quarto folio vitis, seu quarto verbo Christi in cruce, *Deus, Deus meus, utquid dereliquisti me?* (Matth., cap. XXVII, 46.) 660
Cap. XIII. — De quinto folio vitis, seu quinto verbo Christi in cruce, *Sitio*. (Joan., cap. XIX, 28). 662
Cap. XIV. — De sexto folio vitis, id est sexto verbo Christi in cruce, *Consummatum est*. (Joan., cap. XIX, 30.) 663
Cap. XV. — De septimo folio vitis, seu de ultimo verbo Christi in cruce, *Pater in manus tuas commendo spiritum meum*. (Luc., cap XXIII, v. 46) 665
Cap. XVI. — De jucunditate florum vitis, id est de virtutibus Christi. 666
Cap. XVII. — De flore humilitatis, quæ est viola. 667
Cap. XVIII. — De flore castitatis, quæ est lilium. 672
Cap. XIX. — De radice lilii, id est cogitationibus in corde latentibus. 673
Cap. XX. — De trunco lilii, seu proposito bono, quod e radice bonæ cogitationis exsurgit. 676.
Cap. XXI. — De rectitudine lilii, id est, recta intentione. 676
Cap. XXII. — De fortitudine trunci, seu de constantia boni propositi. 678
Cap. XXIII. — De vermibus qui corrodunt truncum, id est malis suggestionibus bonum propositum corrumpentibus. 679
Cap. XXIV. — De longitudine trunci, seu de virtute longanimitatis ,et perseverantia in bono proposito. 681
Cap. XXV. — De foliis lilii circa truncum, id est de verbis piis et fructuosis virginum. 682
Cap. XXVI. — De novo cantico virginibus cantando. 684

Cap. XXVII. — De foliis lilii inferioribus et superioribus, seu de frequentia et parcitate verborum. 687
Cap. XXVIII. — De contemplandis in lilio, id est decore, et excellentia veræ virginitatis. 690
Cap. XXIX. — Quod flos liii inclinatus ad terram doceat humilitatem. 693
Cap. XXX. — De numero foliorum nostri lilii, seu de tribus incommodis vitæ præsentis, quæ evadunt virgines, et totidem commodis vitæ futuræ quæ exspectant. 696.
Cap. XXXI. — De tribus commodis futuræ vitæ, quæ obtinebunt virgines. 699
Cap. XXXII. — De sex flosculis flavis in medio lilii, id est de dilectione proximi, et sex operibus misericordiæ. 705
Cap. XXXIII. — De flore charitatis, seu rosa rubente et ardente. 708
Cap. XXXIV. — De rosa charitatis. 711
Cap. XXXV. — De rosa Passionis. 711
Cap. XXXVI. — De septem effusionibus sanguinis vitis nostræ Jesu Christi. 711
Cap. XXXVII. — De secunda effusione sanguinis. 712
Cap. XXXVIII. — De tertia sanguinis effusione. 713
Cap. XXXIX. — De quarta effusione sanguinis. 713
Cap. XL. — De quinta effusione sanguinis. 714
Cap. XLI. — De sexta et septima effusione sanguinis. 714
Cap. XLII. — De croco abstinentiæ vitis nostræ. 716
Cap. XLIII. — De odore florum vitis. 720
Cap. XLIV. — Quod flores inveniendi sunt in vite nostra. 725
Cap. XLV. — De odore florum vitis. 728
Cap. XLVI. — De fructu vitis nostræ, seu Christi, pro nobis passi et crucifixi. 731

MEDITATIO IN PASSIONEM ET RESURRECTIONEM DOMINI.

Cap. I. — De Christi ingressu triomphali in Jerusalem. 741
Cap. II. — De oratione et sudore in horto, ac somno discipulorum. 742
Cap. III. — De hominum duritia erga Christi passionem. 744
Cap. IV. — De Christi colaphizatione et Petri negatione. 745
Cap. V. — De Pilati interrogatione, Christi flagellatione, ac militum illusione. 746
Cap. VI. — De latronis confessione, et elogio sanctæ crucis. 747
Cap. VII. — De Judæ peccato et desperatione. 752
Cap. VIII. — De apertione lateris Christi. 753
Cap. IX. — De sepultura Domini. 755
Cap. X. — De militum custodia ad sepulcrum Christi. 758
Cap. XI. — De lapidis revolutione, angelorum apparitione, et Christi resurrectione. 759
Cap. XII. — De Christi apparitione facta discipulis euntibus Emmaus. 760
Cap. XIII. — Pia ad Christum aspiratio ad obtinendam sacræ Scripturæ intelligentiam. 762
Cap. — XIV. — De tribus quinquagenariis ad Eliam missis, ad capturam centum quinquaginta trium piscium allegorice relatis. 763
Cap. XV. — De Mariæ Magdalenæ devotione in Christo equirendo, et ejus visione. 764
Cap. XVI. — Pia ad Cbristum aspiratio ad obtinendas irtutes. 766

LAMENTATIO IN PASSIONEM CHRISTI. 769

INSTRUCTIO SACERDOTIS.

Proœmium. 771
Pars prima. — *Quod Filius Dei dedit se nobis moriens pro nobis.*
Cap. I. — De lapsu hominis a dignitate primævæ conditionis. 773
Cap. II. — De tempore deviationis. 775
Cap. III. — De tempore revocationis. 775
Cap. IV. — De tempore reconciliationis. 776
Cap. V. — De tempore peregrinationis. 776
Cap. VI. — Tempus reconciliationis ulterius expenditur, et totum opus redemptionis humanæ summatim exponitur. 776
Pars secunda. — *Quod Jesus Filius Dei dat se nobis in Eucharistia.*
Cap. VII. — De ineffabili et perpetua claritate Verbi incarnati. 779
Cap. VIII. — De sacerdotum dignitate. 784
Cap. IX. — Sacerdotum potestatem majorem esse dignitate angelica. 785
Cap. X. — De meditatione sacerdotis, seu præparatione ejus ad digne celebrandum tantum mysterium. 787
Cap. XI. — Ex ritu legalis purificationis docet studium puritatis. 788
Cap. XII. — De triplici sumptione corporis et sanguinis Domini. 788
Pars tertia. — *Quod Christus dat se nobis in præmium in cœlo.*
Cap. XIII. — Causa beatitudinis duplex electis. 789
Cap. XIV. — De pœnis inferni. 791

TRACTATUS DE STATU VIRTUTUM.

Præfatio. 791
Pars prima. — De humilitate. 793
Pars secunda. — De obedientia. 799
Pars tertia. — De timore et charitate. 806
EXPOSITIO IN ORATIONEM DOMINICAM. 811

SERMONES VARII IN QUÆDAM FESTA ET DOMINICAS ANNI.

Sermo I. — In adventu Domini, de undecim oneribus Isaiæ. 817
Sermo II. — In Illud : *Oleum effusum nomen tuum* Cant. cap. I, 2. 827
Sermo III. — De duplici Christi generatione. 832
Sermo IV. — De fluvio Ægypti et ejus rivis per allegoriam. 839
Sermo V. — In festo B. Stephani protomartyris. 845
AELREDI ABBATIS RIEVALLIS TRACTATUS DE JESU PUERO DUODENNI. 849
SERMO IN DOMINICA PALMARUM. 869

B. OGERII ABBATIS LUCEDII IN DIOECESI VERCELLENSI SERMONES XV.

DE SERMONE DOMINI IN ULTIMA CŒNA AD DISCIPULOS HABITO.

Sermo I. — In vers. 1, 2, etc, cap. XIII Joannis. 880
Sermo II. — In vers. 3-19 cap. XIII Joannis. 883
Sermo III. — In vers. 20-30 cap. XIII Joannis. 889
Sermo IV. — In vers. 31, 33 cap. XIII Joannis. 895
Sermo V. — In vers. 34, 35 cap. XIII Joannis. 898
Sermo VI. — In vers. 36-38 cap. XIII, et vers. 5-4 cap. XIV Joannis. 902
Sermo VII. — In vers. 5-14 cap. XIV Joannis. 905
Sermo VIII. — In vers. 15-17 cap. XIV Joannis. 910
Sermo IX. — In vers. 18-26 cap. XIV Joannis. 912
Sermo X. — In vers. 27-31 cap. XIV, et vers. 1, 2 cap. XV Joannis. 920
Sermo XI. — In vers. 3-6 cap. XV Joannis. 929
Sermo XII. — In vers. 7-9 cap. XV Joannis. 935
Sermo XIII. — In vers. 9-13 cap. XV Joannis. 940
Sermo XIV. — In vers, 12 cap. XV Joannis. 944
Sermo XV. — In vers. 14 cap. XV Joannis. 946
SERMO in Cœna Domini. 949
SERMO de vita et passione Domini. 953
SERMO in feria II Paschatis, de discipulis Emmaus. 965
SERMO de excellentia SS. Sacramenti et dignitate sacerdotum. 981
SERMO in nativitate S. Joannis Baptistæ, de decem privilegiis ejus. 991
SERMO in Assumptione beatæ Mariæ Virginis. 1001
SERMO PANEGYRICUS ad beatam Virginem Deiparam. 1009
SERMO de beata Maria Virgine. 1013
SERMO in parabolam de villico iniquitatis. 1021
SERMO in verba Sapientiæ. 1031
SERMO in parabolam evangelicam de decem virginibus. 1043
SERMO Nicolai Claræ-Vallensis in festo sancti Andreæ. 1049
SERMO ejusdem Nicolai in festo S. Nicolai Myrensis episcopi. 1055

IN ANTIPHONAM *SALVE REGINA* SERMONES IV.

Sermo I. 1059
Sermo II. 1065
Sermo III. 1068